

Na zeven jaar houdt het Landelijk Beraad Crisisbeheersing (LBCB) op te bestaan. Aan het eind van het lustrumjaar van de nieuwsbrief opent deze 'kersteditie' met een afscheidsinterview waarin LBCB-voorzitter Hans Alders de balans opmaakt, gevolgd door het laatste advies van het Beraad "State-of-the-art; bestuurlijk leiderschap in crisissituaties".

Nóg een afscheid: na 31 artikelen op rij in dit nummer de laatste bijdrage van professor Eelco Dykstra als correspondent en vaste columnist voor de rubriek 'Vanuit Amerika'. Ter afsluiting gaat hij in op "Disaster Diplomacy", een relatief nieuw fenomeen op het gebied van crisisbeheersing, internationale betrekkingen en duurzame ontwikkeling. Vanaf deze plaats bedankt de redactie Eelco hartelijk voor 3 jaar speelse, prikkelende en inspirerende columns!

Minister Ter Horst heeft alle besturen van de veiligheidsregio's uitgenodigd om een convenant af te sluiten, als middel om, vooruitlopend op de aanstaande wet- en regelgeving, de crisisbeheersing op orde te brengen. Crisisbeheersing is niet beperkt tot het domein van de klassieke hulpdiensten, de krijgsmacht en gemeenten. De veiligheidsregio zal ook met diverse andere crisispartners moeten samenwerken. Achtereenvolgens komen aan bod: de sector electriciteit, de Gasunie, de directie Regionale Zaken van LNV als bestuurlijk schakelpunt tussen regio en Rijk, de regionale VROM-Inspecties, de Inspectie voor de Gezondheidszorg, crisisbeheersing bij Rijkswaterstaat, de waterschappen en de private hulpverleners Koninklijke Nederlandse Redding Maatschappij (KNRM) en Reddingsbrigade Nederland.

Begin 2007 is het Veiligheidsberaad opgericht, bestaande uit de voorzitters van de 25 veiligheidsregio's. Voorzitter Thom de Graaff ontvouwt zijn ideeën in de rubriek 'Vier vragen aan'. Het Bureau Veiligheidsberaad is het overkoepelende orgaan dat de veiligheidsregio's inhoudelijk en organisatorisch ondersteunt.

Sommige regionale crisispartners fungeren als zogeheten rijksheren. Over hun rol bestaat veel onduidelijkheid. Een in opdracht van de provincie Noord-Holland geschreven rapport biedt inzicht. In het kader van het wetsvoorstel veiligheidsregio's kan regionalisering en professionalisering onder éénhoofdige leiding niet snel genoeg gaan, aldus burgemeester Kramer uit het Zeeuwse Kapelle. Burgemeester Zomerdijk, voorzitter van de Vereniging Nederlandse Riviergemeenten, vindt dat 'superburgemeesters' bij overstromingen als stoorzenders kunnen werken. Verder moet de rampenbestrijding in die situaties niet per veiligheidsregio, maar per dijkkring worden georganiseerd.

Een delegatie van de Taskforce Management Overstromingen ging naar Amerika om te leren van de ervaringen met Katrina. Het boek "Twee jaar na Katrina" van HKV en TU Delft beschrijft de nasleep van de ramp. Vertegenwoordigers van normalisatie-instituten uit 35 landen kwamen medio november in Den Haag bijeen om standaardvoorschriften te ontwikkelen over maatschappelijke veiligheid.

En verder:

- Minicongres: Asbest 'een beheersbaar risico';
- 'Risico & Crisis Communicatie. Succesfactor in crisissituaties' (recensie);
- Landelijk team forensische opsporing van start;
- Twee crisioefeningen voor leden kabinet in 2008;
- Conferentie grenzeloze GHOR;
- Tijdelijke bijdrageregeling verbetering management overstromingen.

“Disaster Diplomacy” Een blik vooruit of een blik door de voorruit? TOT ZIENS!!

Na 31 artikelen op rij te hebben geschreven, is dit de laatste bijdrage van professor Eelco Dykstra als Amerika correspondent en vaste columnist voor de rubriek “Vanuit Amerika”. Hij gaat in op het relatief nieuwe fenomeen “Disaster Diplomacy”, een nieuw gebied op het snijvlak van crisisbeheersing, internationale betrekkingen en duurzame ontwikkeling.

Introductie

Wat is dat nu weer?

“Rampendiplomatie”?

Inderdaad.

Er is sinds een jaartje of acht een beweging op gang gekomen die serieus kijkt naar de relatie tussen crisisbeheersing, internationale betrekkingen en duurzame ontwikkeling. De ramp dus niet langer als een uitzonderlijke gebeurtenis maar als alledaags fenomeen, vast onderdeel op de politieke agenda en onderwerp van gesprek tijdens het klaverjasavondje.

Diplomatie is echter iets wat mensen doen, dus wat heeft dat dan met zogenaamde natuurrampen te maken? In de internationale literatuur praat men nu meer en meer over “anthropogene” rampen en worden klassieke begrippen als “natural disasters” en “manmade disasters” naar de achtergrond gedrongen. En dat is terecht. Immers, zeker als we de huidige hype in de berichtgeving over klimaatverandering, smeltende ijskappen en stijgende zeespiegels in onze overweging meenemen, wat is er dan nog “natuurlijk” in de “natuurlijke” rampen?

Het weer verandert door de menselijke uitstoot van broeikasgassen, aardbevingen doden zelf geen mensen maar dat doen de gebouwen die door de mensen zelf (krakemikkig of niet) zijn gebouwd en vulkaanuitbarstingen zijn alleen maar erg als de mensen in de buurt van, of zelfs op, de hellingen van de vulkaan wonen. De meeste natuurrampen zijn aldus ‘anthropogeen’ en daarmee nu ook onderdeel geworden van het snelgroeiende aandachtsgebied dat wij allen (zullen leren) kennen als “Disaster Diplomacy”.

Welke rol spelen rampen – anthropogeen of niet – nu eigenlijk bij de zigzaggende bewegingen van internationale relaties en het diplomatieke verkeer? Dat is de kernvraag waarover “disaster diplomacy” zich buigt. Nog specifiek is de vraag of activiteiten die met rampen te maken hebben ook de samenwerking tussen vijandelijke naties kunnen verbeteren. De wereldwijde fixatie op de klimaat-

verandering heeft inmiddels al geleid tot een subspecialisme binnen “Disaster Diplomacy” namelijk “*environmental diplomacy*”.

Zoals u inmiddels allen weet (niet alleen via deze column ‘Vanuit Amerika’ maar ook vanuit uw eigen veelvuldige bezoeken aan Amerika en uw raadpleging van Amerikaanse informatiebronnen), blijven de meeste ontwikkelingen op het gebied van crisisbeheersing uit dit land – pardon, ik zeg het nog maar een keertje, dit continent – Amerika komen. Zoals dat ook het geval is met “Disaster Diplomacy”. OK, dat moge dan zo zijn, de Amerikanen hebben meer operationele ervaring met rampen. Maar hoe goed zijn zij eigenlijk op het gebied van de diplomatie? En hoe verbinden ze hun diplomatisch (on)vermogen met de eigen rampenervaring? We kijken naar Amerika, we kijken naar Katrina. Een artikel dus over crisismanagement, internationale relaties en het ontwikkelingsvraagstuk in Amerika. Een stuk over “disaster diplomacy”. En dat dan weer terugvertalen naar Nederland en Europa. Voor de laatste keer.

Vooruit.

Door de voorruit.

In memoriam...

Weet u het nog?

Armenië, Bhopal, Mexico City, Tsjernobyl, North Ridge, Pinatubo, de Marmara aardbeving, orkanen als Andrew, Mitch, Katrina, Rita, de aardbeving in Pakistan, WTC '93, 9/11, de onrusten in Frankrijk, de rampen in de Bijlmer, Enschede, en Volendam? Darfur en de Sudan? Allemaal lokale gebeurtenissen toch?

Overstromingen in Europa, de Tsunami in de Indische Oceaan, de oorlog op de Balkan en het Midden-Oosten. Regionale ongelukjes misschien?

De tweede wereldoorlog. De koude oorlog. Globalisten. Explosieve groei van de wereldbevolking. Hongersnood. Armoede. Ontwikkelingshulp. De “goede doelen” industrie. Broeikas-effect. Antiglobalisten. Opwarming van het

klimaat. Stijgende zeespiegels. El Niño. Al Gore. No more. De wereld vergaat, de mens en de politiek hebben het gedaan.

De Korea's. Israël en Palestina. China en Taiwan. Griekenland en Turkije. Cyprus. Iran en Irak. India en Pakistan. Indonesië en Timor. Indonesië en Irian Jaya/Papua. Sri Lanka. Afghanistan en Rusland. Tsjetsjenië en Rusland. Eritrea en Ethiopië. De NAVO en Joegoslavië. Amerika en Fidel. Amerika en Osama bin Laden. Amerika en Afghanistan. Amerika en Al Quaeda. Amerika en Irak. Amerika en Iran?

Amerika en foreign policy ("diplomacy")

In zijn presidentiële campagne in 2000 en na zijn aantreden in 2001, was het al duidelijk dat voor George W. Bush internationale betrekkingen alleen maar bestonden om er zoveel mogelijk nationaal voordeel te behalen. Dat betekende een kentering ten opzichte van zijn voorganger Clinton op de volgende punten:

- 1 Isolationisme – een minder proactieve opstelling ten aanzien van het oplossen van conflicten in de wereld.
- 2 Hegemonie – Amerikaanse waarden en normen moesten versterkt uitgedragen worden.
- 3 Unilateralisme – minder overleg met anderen alvorens Amerika tot internationale besluiten en actie zou overgaan.

Vervolgens kwam 9/11, met een aanscherping van de

bovenstaande punten als volgt:

- 1 Isolationisme – de afstand met naties die het met Amerika oneens waren nam toe.
- 2 Hegemonie – nam toe omdat de terroristen het nu juist gemunt hadden op die Amerikaanse waarden en normen.
- 3 Unilateralisme – nam toe, Amerika zou nu zelf actie ondernemen en niet meer eerst gaan praten; enkel diegenen die mee wilden doen mochten dat in de "coalition of the willing".

Toen Katrina langs kwam vond er wederom een herbezinning plaats die wordt beschreven door Ilan Kelman in zijn artikel "Hurricane Katrina disaster diplomacy" (*Disasters*, 2007, 31(3):288-309). Mr Kelman, wellicht dé drijvende kracht achter "Disaster Diplomacy" en als onderzoeker verbonden aan het National Center for Atmospheric Research in Boulder, Colorado, ziet er niet tegenop om flink aan te schoppen tegen het politieke klimaat in Amerika. En daar zit schot in. Want wat een paar jaar geleden niet eens gedacht mocht worden, wordt nu hardop besproken. En Katrina heeft daar veel mee van doen. De orkaan Katrina viel over Amerika heen in het vijfde jaar van het presidentschap van George W. Bush ('little Bush') toen zijn regering zich inmiddels in het buitenland al mateloos onpopulair had gemaakt en velerlei gewapende conflicten had veroorzaakt. Desondanks was de internationale response na Katrina er een van grote generositeit en goede wil. En wat deed de Amerikaanse regering onder 'Bush 43' (zijn vader was president >>>

nr. 41) ermee? Niets. Al op 1 september 2005 vertelde de jonge Bush de media het volgende:

"I'm not expecting much from foreign nations because we haven't asked for it. I do expect a lot of sympathy, and perhaps some will send cash dollars. But this country is going to rise up and take care of it. ... You know, we would love help, but we're going to take care of our own business as well, and there's no doubt in my mind that we will succeed."

Het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken probeerde nog wel de gevolgen van een dergelijke uitspraak een beetje weg te nemen, maar het kwaad was reeds geschied. Zo'n uitspraak van president Bush is echter niets bijzonders als je je realiseert wat zijn buitenlandse beleid (of "diplomacy") is en was. "Disaster Diplomacy" kun je vergeten als je eigen diplomatie zelf al een disaster is.

Disaster diplomacy – state of art

De geleerden zijn er wel zo'n beetje uit. "Disaster Diplomacy" biedt in potentie grote kansen om internationale betrekkingen en buitenlands beleid in positieve zin te beïnvloeden. Zulks was te zien bij het beëindigen van de gevechten in Atjeh na de tsunami en de toenaderingspogingen tussen Griekenland en Turkije. En we zien het ook gebeuren bij de huidige discussies met betrekking tot de opwarming van de aarde, de klimaatveranderingen en de stijgende zeespiegel. Het komt allemaal door een grotere wil tot samenwerking als we plots met een gemeenschappelijke vijand worden geconfronteerd. Dan zijn bestaande irritaties en vooroordelen plots minder belangrijk geworden. Wat echter uit alle theoretische beschouwingen en de case studies op dit moment ook naar voren komt is dat "Disaster Diplomacy" niet een op zichzelf staande voortstuwingsmotor is voor de verbetering van samenwerking en internationale relaties. Hoogstens dus een rol als katalysator van bestaande diplomatieke pogingen en niet als schepper van nieuwe diplomatie. Maar daar zou je dan weer tegenover kunnen stellen dat de gemeenschappelijke dreiging zoals we die tot dusver ervaren, gewoonweg nog niet groot genoeg is. Want één ding moge duidelijk zijn. Hoe groter en overweldigender de gemeenschappelijke dreiging, hoe sterker de wil tot samenwerking en hoe groter de vooroordelen die dan afgebouwd kunnen worden. Voor een beschrijving van de door Ilan Kelman beschreven factoren die een rol spelen bij "Disaster Diplomacy", verwijs ik naar figuur 1.

Nederland, Europa en "disaster diplomacy"

Amerika mag dan van "Disaster Diplomacy" onder Bush een potje hebben gemaakt, maar hoe zit het met Nederland en Europa? Het simpele antwoord is dat we dat nog niet weten. In Europa en in Nederland wordt weliswaar veel gepraat maar er is nog (te) weinig gebeurd. Maar je kunt je wel voorbereiden. Bij voorbeeld met behulp van scenario's. Maar sinds wanneer levert Hollywood realiteit aan? Nooit.

Totdat het wel gebeurt. In de film "The Day after Tomorrow" worden de consequenties getoond van een acute ijstijdaanval. In the film "Independence Day" komt er een wereldwijde coalitie tot stand om buitenaardse aanvallers af te weren. En als er een superstorm over Europa heentrekt die elf Europese landen treft en Nederland voor meer dan de helft overstroomt, wat dan? Komt er dan een diaspora van Nederlanders, worden Nederland en Vlaanderen dan een Europees natuurpark, zeg maar het Waddenzee gebied van Europa? Geven wij als Nederlanders op en trekken weg of gaan we toch weer (her)bouwen?

"Disaster Diplomacy" en "the Dutch".

Benieuwd?

Geschrokken?

Betrokken?

Gaat u dan maar naar www.stormovereurope.org

Tot ziens!!

Figuur 1: Four different typologies of 'Disaster Diplomacy' [naar Comfort (2000); Kelman (2006); Warner (2005)]

- A AFSTAND (Propinquity – Neighbourliness)
  - Gezamenlijke landsgrens
  - Nabij
  - Veraf
- B RELATIE (Relationship)
  - Wederzijdse hulp (gemeenschappelijk bedreiging)
  - Gecombineerde hulp (aantal landen bieden hulp)
  - Donor-ontvanger (helper-geholpene)
- C NIVEAU (Level)
  - Regering
  - Organisatie
  - Bevolking
  - Combinatie
- D DOELSTELLING (Purpose)
  - ?????
  - Zelfbehoud
  - Wederzijds voordeel
  - Winst op langere termijn tegenover opofferingen op kortere termijn
  - Bevestiging van bestaande vooroordelen
  - Goede reputatie.

Eelco H. Dykstra, MD,

Professor (visiting) in International Emergency Management Institute for Crisis, Disaster and Risk Management (ICDRM), George Washington University, Washington D.C. (edykstra@gwu.edu)